

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247586

การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนชนชั้นที่สูง (คนต่าง)
กับคนชนชั้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ ๑
ตำบลเวียงดอม ตำบลดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ชัยพงษ์ มณีกร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนากฎมิตสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2564

๑ 00252827

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247586

การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่)
กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1
ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ณัฐพงษ์ มณีกร

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน
สำนักบริหารและพัฒนาระบบราชการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

ชื่อเรื่อง

การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่)

กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1

ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่

โดย

ณัฐพงษ์ มณีกร

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 25 เดือน ๑๑ พ.ศ. 2554

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.สินธุ์ สโรบล)

วันที่ 25 เดือน ๑๑ พ.ศ. 2554

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล)

วันที่ 26 เดือน ๑๑ พ.ศ. 2554

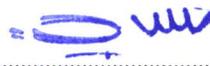
ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมช สีตะโกเสศ)

วันที่ 25 เดือน ๑๑ พ.ศ. 2554

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 1 เดือน พ.ย. พ.ศ. 2554

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของ คนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายณัฐพงษ์ มณีกร
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

247586

การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชน บ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและเงื่อนไขเรื่องปัญหาในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง (2) เพื่อพัฒนากระบวนการความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง การศึกษาเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงกระบวนการ เน้นการสร้างการเรียนรู้ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงวิถีคิดเรื่องทัศนคติเชิงชาติพันธุ์ให้กับกลุ่มคนเป้าหมายในพื้นที่ศึกษาเป็นสำคัญ

การอาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านแม่ดอกแดงของประชากร 2 กลุ่ม นำมาสู่ปัญหาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ อาทิเช่น การประกอบอาชีพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การทะเลาะวิวาท ความไม่ปลอดภัยในด้านทรัพย์สิน ยาเสพติด ศาสนาวัฒนธรรมที่แตกต่าง สิทธิด้านต่างๆ ที่พึงได้รับ ในฐานะที่เป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภค น้ำประปา ไฟฟ้า รวมไปถึงสวัสดิการของรัฐ การศึกษาสำหรับกลุ่มเยาวชนลาหู่ การย้ายเข้าย้ายออกในแต่ละครอบครัว เป็นต้น การแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ทำให้คนในชุมชนแสวงหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ผ่านการให้คุณค่าของคน ภูมิปัญญา วัฒนธรรมในวิถีชีวิตที่หลากหลาย

ผลการศึกษาวิจัยได้ทำให้ทราบถึง

(1) ปัจจัยและเงื่อนไขที่นำไปสู่ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) และกลุ่มคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง ประกอบด้วย (1.1) ปัจจัยเรื่องการผลิตซ้ำทางชุมชนดั้งเดิม เนื่องจากคนลาหู่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเมืองที่เป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ได้ ทำให้คนลาหู่เกิดความอึดอัดในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกับคนเมืองซึ่งเป็นคนละชาติพันธุ์ จึงมีการใช้ชีวิตเอกเทศในเฉพาะกลุ่มตนเอง มีการแยกไปตั้งชุมชนอิสระ

(1.2) เงื่อนไข ประกอบด้วย (1.2.1) อคติทางชาติพันธุ์ โดยคนเมืองมองผ่านการใช้สังคมวัฒนธรรมของตนเองเป็นมาตรฐาน จนนำมาสู่การมองวัฒนธรรมอื่นว่าต่ำกว่า และส่งผลต่อการกีดกันและการไม่ให้ความสำคัญต่อการเข้าถึงสวัสดิการและบริการของรัฐตามสิทธิที่คนลาหู่พึงมีพึงได้(1.2.2) ความแตกต่างการสื่อสารทางภาษา เนื่องจากการขาดภาษาที่จะทำให้สามารถเข้าใจร่วมกันได้ระหว่างคนเมืองและคนลาหู่ จึงเกิดความระแวงสงสัยและไม่ไว้วางใจกัน (1.2.3) วิธีคิดเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่แตกต่างกัน โดยคนเมืองมองว่าทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นสมบัติของบุคคลที่เป็นคนดั้งเดิมเท่านั้น แต่ในวิธีคิดของคนลาหู่กลับมองว่าเป็นทรัพย์สินของคนทุกคนในชุมชน

(2) เกิดคณะทำงานและกิจกรรมในการสร้างความร่วมมือร่วมใจในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง เพื่อลดปัญหาในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่แตกต่างทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นถึงที่มาที่ไป และปัจจัย เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากการอยู่ร่วมกัน การจัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนาความร่วมมือร่วมใจ โดยเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับสถานการณ์ปัญหาที่คนในชุมชนสนใจจะแก้ไขร่วมกัน และการนำประเด็นปัญหาเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

(3) ปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีทั้งปัจจัยระดับบุคคลและปัจจัยระดับองค์กรที่มีส่วนเอื้ออำนวยผ่านกระบวนการสร้างความเข้าใจเรื่องการตระหนักร่วมกันว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนั้นสามารถจัดการและแก้ไขได้ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม ในการมุ่งไปสู่เป้าหมาย คือ การพัฒนารูปแบบความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันในชุมชนบ้านดอกแดงในอนาคตต่อไป

Title	Coexistence Collaboration Development between Highland People and Lowland People in Mae Dok Daeng Community, Doisaket District, Chiangmai Province
Author	Mr. Nutthapong Maneekorn
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewtip

ABSTRACT

247586

The aims of this study, “Coexistence Collaboration Development between Highland People and Lowland People in Mae Dok Daeng Community, Doisaket District, Chiangmai Province were to 1) determine the conditions and factors contributing to problems in the coexistence between highland people (the Lahu) and the lowland people (local Northern people) in Mae Dok Daeng and 2) develop collaboration in the coexistence between highland people (the Lahu) and the lowland people (local Northern people) in Mae Dok Daeng community. The study is a procedural research with an emphasis on learning to change ethnic based attitudes among targeted people in the area.

With regards to shared habitation in the Mae Dok Daeng community, the two groups of the population experienced difficulties in developing various aspects of quality of life, such as earning their livelihood, the resources usage, quarrels, and insecurity over properties, narcotics drugs, religions, and different cultures. They also experienced problems regarding rights as community members, such as infrastructures, namely, tap water, electricity and a welfare system, education for Lahu youth, incoming and outgoing migration in each family. The process of community research allowed the people to find answers to facing problems by themselves, through giving value to the local people, wisdom, and culture in a variety of lifestyles.

The study revealed the following findings: 1) The main conditions and factors that led to problems in the coexistence of between highland people (the Lahu) and the lowland people (local Northern people) in Mae Dok Daeng community This was a result of indigenous community reproduction, coupling with ethnic bias, communication through different languages,

and different concepts of common properties and ownership within the community; 2) The study facilitated a working group and activities to strengthen cooperation of the people in Mae Dok Daeng community to reduce conflicts from multi-ethnic coexistence; and 3) The factors and conditions that contributed to coexistence on individual and contributing organizational bases could be achieved through collective action of the people involved to develop collaboration that brought the power to the group to reach a goal to develop the cooperation in the coexistence of the Mae Dok Daeng community in the future.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษเรื่อง “ การพัฒนาความร่วมมือร่วมใจในการอยู่ร่วมกันของคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) กับคนพื้นที่ราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ” ไม่อาจสำเร็จลงได้หากปราศจากความช่วยเหลือของคณาจารย์ได้แก่

อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ประธานที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ อาจารย์ ดร.สินธุ์ สโรบล และอาจารย์ ดร.ทิพย์สุภา ตั้งตระกูล กรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะตลอดจนความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับคณะทำงานทีมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านแม่ดอกแดง และนายกเทศมนตรี ตลอดจนทีมงานบริหารเทศบาลตำบลเชิงคอย รวมทั้งผู้นำกลุ่มชุมชนพี่น้องลาหู่ ผู้นำคริสตจักรภาคที่ 6 ลาหู่ ที่สนับสนุนอำนวยความสะดวก และได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเสมอมา รวมทั้งหน่วยงานองค์กรที่สนับสนุน ได้แก่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หน่วยงานพัฒนาและบริการสังคม สภาคริสตจักรในประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันพระปกเกล้า

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณบุญรัตน์ กาญจนดิษฐ์ และคุณรำพึง จำปากุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นและเพื่อนร่วมงานทุกคนที่เป็นกำลังใจ จนทำให้งานวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสำเร็จด้วยดี

ฉัฐพงษ์ มณีกร

ตุลาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
สถานการณ์ปัญหาการพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมาและผลกระทบ	
ต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง	1
สถานการณ์ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์	
บนพื้นที่สูงในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง	3
โจทย์การวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
ประโยชน์การวิจัย	6
ขอบเขตในการวิจัย	6
ขอบเขตด้านเนื้อหา	7
ขอบเขตด้านการศึกษาวิจัย	7
ขอบเขตด้านระยะเวลา	7
ขอบเขตด้านพื้นที่	7
ขอบเขตด้านประชากร	8
นิยามศัพท์	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	11
ข้อมูลเบื้องต้นชุมชนบ้านแม่ดอกแดงและประวัติความเป็นมา	
ของชนเผ่าลาหู่	11
ประวัติความเป็นมาของบ้านแม่ดอกแดง	11
เชื้อชาติ-เชื้อสายเดิม	12

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	12
ลักษณะภูมิประเทศ	12
ศาสนา	12
ประเพณีที่สำคัญ	13
ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าลาหู่	13
แนวคิดพหุวัฒนธรรม	17
แนวคิดเรื่องความร่วมมือร่วมใจ	19
แนวคิดกระบวนการการมีส่วนร่วม	22
แนวคิดเรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	26
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	35
สถานที่ดำเนินการวิจัย	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
วิธีการดำเนินการวิจัย	35
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	37
กลุ่มคนและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย	37
กลุ่มคนและองค์กร	37
กลุ่มคณะกรรมการและองค์กรภายในชุมชน	37
กลุ่มองค์กรภายนอกชุมชน	37
ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย	38
แผนกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	39
บทที่ 4 สถานการณ์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือร่วมใจ	
ในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนบนพื้นที่สูง (คนลาหู่) และกลุ่มคนพื้นราบ (คนเมือง) ในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง	41
บริบท สภาพทั่วไป ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนบ้านแม่ดอกแดง	42
กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อการเข้าใจปัญหาที่เกิดจากการอยู่ร่วมกัน	
ในชุมชนของกลุ่มคนที่แตกต่างกันทางชาติพันธุ์	43

สาระสำคัญที่ค้นพบจากการดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	46
สถานการณ์ปัญหาในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์	46
ปัญหาคนพื้นราบ	47
ปัญหาคนบนพื้นที่สูง	49
ปัญหาร่วมของคนทั้งสองกลุ่ม	51
ปัจจัยและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน	53
กิจกรรมในการสร้างความร่วมมือร่วมใจในชุมชนบ้านแม่ดอกแดง	56
การวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน	63
ผลสรุปจากการดำเนินกิจกรรมวิจัยเพื่อท้องถิ่น	67
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุป	70
ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการศึกษาวิจัย	72
กลุ่มผู้นำและสมาชิกชุมชนคริสตจักรลาหู่	73
กลุ่มผู้นำชุมชนและพี่น้องคนพื้นราบ(คนเมือง) บ้านแม่ดอกแดง	73
กลุ่มทีมบริหารเทศบาลตำบลเชิงคอย	74
การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอนาคตผ่านกระบวนการวิจัย	74
เพื่อท้องถิ่น	
ข้ออภิปรายทางแนวคิด	76
ข้อเสนอแนะ	78
ข้อเสนอแนะเชิงวิธิตัด: มุมมองใหม่ในการทำความเข้าใจเรื่องความขัดแย้ง	
ทางกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย	78
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	79
ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ	83
การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนพื้นราบ (คนเมือง)	
กับคนบนพื้นที่สูง (ลาหู่)	83
การสร้างความเข้าใจอันดีและการยอมรับนับถือในการอยู่ร่วมกัน	85
บรรณานุกรม	89

	หน้า
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก รายละเอียดกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่ดอกแดง	93
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แผนการดำเนินกิจกรรมและขั้นตอนการทำวิจัย	39
2	รายละเอียดกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่ดอกแดง	94

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่หมู่บ้านศึกษาวิจัย	9
2	บันไดการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอนของอาร์นสไตน์	24
3	กรอบแนวคิดการวิจัย	34
4	แผนที่ที่ตั้งของกลุ่มลาหู่ในหมู่บ้านแม่ดอกแดง	58
5	แผนภาพแสดงกลุ่มคนลาหู่ที่อพยพมาอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่ดอกแดง	59